

RETNINGSLINJER FOR VURDERING

Versjon 3.0

Endret: 28.06.2018

Godkjent av:	Seksjonssjef opplæring i skole	Gyldig fra – til:	01.08.2018 – 31.12.2021
Ansvarlig saksbehandler:	julie.eliassen@rogfk.no		
Grunnlagsdokumenter: (Lover og forskrifter, politiske vedtak, planer, veiledere, brev, rundskriv, med mer.)	Opplæringslova (OL): §1-1, 1-3, 3-4 og 13-10 Forskrift til opplæringslova (FOL): kap.3	Evaluerings	Inngår i evaluering av satsingsområdene og de enkelte styringsdokumenter

Dokumenthistorikk

År	Dokumenter
2009	Fylkeskommunale retningslinjer for vurdering
2012	Nye fylkeskommunale retningslinjer med utgangspunkt i Vurdering for læring
2013	Revidert og utvidet utgave
2015	Oppdatering og revidering i henhold til endringer i Forskrift til opplæringslova 10.08.2015
2016	Oppdatering 16.06. i samsvar med Fraværsgrense Udir-3-2016
2017	Oppdatering 25.04 i samsvar med Forskrift til opplæringslova 01.08.2016 og rundskriv Udir-5-2016 .
2018	Oppdatering april 2018 i samsvar med Forskrift til opplæringslova 17.08.2017.

Innhold

1.	Formålet med retningslinjene	3
2.	Rett til vurdering (f § 3-1)	4
3.	Formålet med vurdering (f§ 3-2).....	4
4.	Grunnlag for vurdering.....	4
4.1.	Grunnlag for vurdering i fag (f§ 3-3)	4
4.2.	Grunnlag for vurdering i orden og i atferd (f§ 3-5) (Gjelder elever).....	5
5.	Vurderingskategorier	6
5.1.	Underveisvurdering (f§ 3-11).....	6
5.2.	Halvårsvurdering (f §§ 3-11, 3-13 og 3-14).....	6
5.3.	Egenvurdering (f§ 3-12).....	6
5.4.	Sluttvurdering i fag (f§ 3-17)	7
5.4.1	Standpunktkarakter i fag (§ 3-18).....	7
5.4.2	Eksamen (f§§ 3-25 til 37)	8
5.4.3	Fag-/svenneprøve og kompetanseprøve (f§§ 3-48 til 3- 68).....	9
6.	Standpunktkarakter i orden og i atferd (f§ 3-19).....	10
7.	Elever med individuell opplæringsplan (IOP).....	10
8.	Varsling (f§ 3-7).....	11
9.	Bruk av elektronisk kommunikasjon ved varsling	11
10.	Fritak fra vurdering (f§§ 3-20 til 3-24)	11
11.	Klage på vurdering (Forskrift til opplæringslova kapittel 5)	12

1. Formålet med retningslinjene

Retningslinjene for vurdering i Rogaland fylkeskommune omhandler bestemmelsene i kapittel 3 i *Forskrift til opplæringslova*. Forskriften gjelder for elever, lærlinger og lærekandidater i den videregående skolen i Rogaland.

Formålet med retningslinjene er:

- å gi en helhetlig oversikt over krav til vurderingspraksis på grunnlag av gjeldende lover og forskrifter.
- å beskrive kjennetegn på god underveis- og sluttvurdering
- å bidra til en individuell og rettferdig sluttvurdering for elever, lærlinger og lærekandidater ved alle de fylkeskommunale videregående skolene og lærebedriftene i Rogaland
- å gi mandat til ledelsen ved den enkelte skole og lærebedrift til å utvikle gode forskriftsmessige systemer og rutiner i vurderingsarbeidet.

Retningslinjene er utformet i samsvar med de fire prinsippene for god underveisvurdering fra Utdanningsdirektoratet:

Elever, lærlinger og lærekandidater lærer best når de:

1. forstår hva de skal lære og hva som er forventet av dem
2. får tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
3. får råd om hvordan de kan forbedre seg
4. er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og egen utvikling

For en utdyping av disse prinsippene for vurdering se Utdanningsdirektoratets [nettsider om vurderingspraksis](#)

2. Rett til vurdering (f § 3-1)

Elever, lærlinger og lærekandidater i offentlig videregående opplæring har ifølge Forskrift til opplæringslova f§ 3-1 rett til vurdering. Denne retten innebærer både rett til underveisvurdering og sluttvurdering og rett til dokumentasjon av opplæringen.

I retten til vurdering ligger også at eleven skal bli gjort kjent med målene for opplæringen, hva som er grunnlaget for vurderingen og hva som vil bli vektlagt i vurderingen.

Rett til vurdering i fag forutsetter at eleven møter fram og deltar aktivt i opplæringen. Jf. [f§ 3-3](#).

3. Formålet med vurdering (f§ 3-2)

Formålet med vurdering i fag:

- å fremme læring (vurdering FOR læring)
- å uttrykke kompetansen underveis (vurdering FOR og AV læring)
- å uttrykke kompetansen ved avslutningen av opplæringen (vurdering AV læring)

Formålet med vurdering i orden og i atferd:

- å bidra i sosialiseringprosessen til eleven, skape et godt psykososialt miljø og gi informasjon om eleven sin orden og atferd.

4. Grunnlag for vurdering

4.1. Grunnlag for vurdering i fag (f§ 3-3)

Forskriften § [3-3](#) presiserer følgende:

- Eleven, lærlingen og lærekandidaten har ansvar for å være til stede, delta aktivt og underveis vise kompetanse som har betydning for standpunkt karakteren.
- Elevens, lærlingens og lærekandidatens forutsetninger, fravær eller orden/atferd skal ikke trekkes inn i den faglige vurderingen når denne gis.
- Grensen for udokumentert fravær i fag er satt til 10%, med mulighet for rektor til skjønnsmessig godkjenning av fravær opp til 15%. Overskridelse av fraværsgrensen vil føre til at eleven ikke kan få karakter i faget. (Jf. [f§ 3-3](#) samt

Rogaland fylkeskommunes styringsdokument [Fraværsgrense](#).)

- Stort fravær eller andre særlige grunner kan føre til at læreren ikke har tilstrekkelig grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter. Dette gjelder uavhengig av fraværsgrensen.

4.2. Grunnlag for vurdering i orden og i atferd ([f§ 3-5](#))

Skolens ordensreglement ligger til grunn for vurderingen i orden og i atferd. Det skal være kjent for eleven hva som er grunnlaget for vurdering og hva som blir vektlagt i vurdering i orden og i atferd

Skolens ordensreglement er [Fylkeskommunal forskrift til ordensreglement](#) og skolens vedlegg til dette. Det understrekes at skolens vedlegg ikke kan ha regler som er strengere enn det den fylkeskommunale forskriften hjemler for.

Vurderingen i orden og i atferd skal holdes adskilt fra vurderingen av elevens kompetanse i fag.

Grunnlaget for vurderingen i orden skal holdes adskilt fra grunnlaget for vurderingen i atferd, slik:

- Orden: Elevens arbeidsvaner og arbeidsinnsats, punktlighet og praktiske forberedelser for faget.
- Atferd: Elevens oppførsel, respekt og hensynfullhet overfor medelever, lærere og andre ansatte.

Spesielle forhold som kan legges til grunn:

- Fravær
Ulegitimert fravær kan føre til nedsatt karakter enten i orden eller i atferd. Ett og samme fravær kan ikke trekkes inn i vurderingen i både orden og atferd.
- Elevens forutsetninger:
Vurderingen i orden og i atferd skal ta hensyn til elevens forutsetninger.
- Enkelthendelser:
Vanligvis skal ikke enkelthendelser få avgjørende vekt. Unntaket er dersom enkelthendelsen er særlig klanderverdig eller grov. Den kan da i seg selv gi grunnlag for nedsatt karakter. Se også punkt 7 under, om varsling i slike tilfeller.

5. Vurderingskategorier

5.1. Underveisvurdering ([f§ 3-11](#))

Forskriften [§ 3-11](#) presiserer at underveisvurdering skal inneholde informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten og gi veiledning om hvordan hun/han kan utvikle kompetansen sin i faget. Underveisvurdering skal gis løpende og systematisk og kan være både muntlig og skriftlig.

Formålet med underveisvurderingen:

- Den skal være et redskap i læreprosessen og en integrert del av undervisningen/opplæringen.
- Den skal gi et grunnlag for tilpasset opplæring.
- Den skal gi eleven, lærlingen og lærekandidaten mulighet til å forbedre kompetansen sin gjennom opplæringstida i faget ([f§ 3-16](#)) og rettledning om hvordan ([f§ 3-11](#)).
- Underveisvurdering er en del av grunnlaget for vurderingen når standpunktkarakteren i fag skal settes ([f§ 3-16](#))

Elevene skal ha mulighet til å prøve og feile underveis, men det gjennomføres også vurderinger i løpet av skoleåret som har betydning for standpunktkarakteren. Derfor er det viktig at eleven tidlig i opplæringen får vite hva som vil inngå i grunnlaget for vurderingen i faget når standpunktkarakteren settes (jf. [Individuell vurdering Udir-5-2016](#)).

5.2. Halvårsvurdering ([f §§ 3-11](#), [3-13](#) og [3-14](#))

Elever har rett til halvårsvurdering med og uten karakter. Lærlinger og lærekandidater har rett til halvårsvurdering uten karakter.

Eleven, lærlingen og lærekandidaten har minst en gang hvert halvår rett til en samtale med kontaktlærer eller instruktør om utviklingen sin i forhold til kompetansemålene i fagene. Dette gjelder også ved slutten av opplæringsåret i gjennomgående fag.

Når det gis karakterer ved halvårsvurdering skal de bare gis som hele karakterer.

5.3. Egenvurdering ([f§ 3-12](#))

Formålet med egenvurdering er å fremme læringen ved at eleven/lærlingen/lærerkandidaten selv reflekterer omkring læreprosessen og deltar aktivt i vurderingen av egen faglige utvikling.

Egenvurdering er en del av undervisvurderingen, og forutsetter dialog med og veiledning av faglærer, jf. [f§ 3-8](#). Læreren skal vurdere om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. [f§ 3-11](#).

5.4. Sluttvurdering i fag ([f§ 3-17](#))

Sluttvurdering i fag er standpunktkarakter, eksamenskarakter og karakter til fag/svenneprøve og kompetanseprøve og gis ved avslutningen av opplæringen i faget, jf. [f§ 3-17](#).

Sluttvurdering skal gi informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten ved avslutningen av opplæringen, jf. [f§ 3-3](#).

Eksamen/svenneprøve/kompetanseprøve brukes til vurdering av et representativt utsnitt av elevens kompetanse ved opplæringens avslutning.

Standpunktkarakter brukes til vurdering av elevens samlede kompetanse slik faglærer anser den for å være ved opplæringens avslutning.

Det skal bare gis hele karakterer ved sluttvurdering.

Sluttvurderinger er enkeltvedtak og kan påklages (jf. kapittel 9).

5.4.1 Standpunktkarakter i fag ([§ 3-18](#))

Punktene under 5.1. om undervisvurdering og punkt 5.2. om sluttvurdering må være kjent for den som skal sette standpunktkarakter.

Standpunktkarakteren skal uttrykke det faglige nivået eleven gjennom opplæringen har nådd fram til, slik lærer vurderer dette ved avslutningen av opplæringstiden.

Standpunktkarakteren settes ved slutten av opplæringen.

- Den skal baseres på et bredt vurderingsgrunnlag som samlet skal vise den kompetansen eleven har i faget
- Eleven skal være kjent med hva det blir lagt vekt på i karakterfastsettingen

I rundskrivet [Individuell vurdering Udir-5-2016](#) presiserer Utdanningsdirektoratet følgende:

Læreren skal gjøre en totalvurdering av elevens kompetanse ved fastsettelsen av standpunktkarakteren. Det betyr ikke at læreren må vurdere eleven i alle kompetansemålene rett før standpunktkarakteren fastsettes, men at læreren skal bruke sitt faglige skjønn til å gjøre en samlet vurdering av elevens kompetanse ut fra kompetansemålene i læreplanen for faget. Læreren kan derfor ikke legge sammen karakterer fra undervisvurderingen og gi en standpunktkarakter som er et matematisk gjennomsnitt av disse karakterene.

[Individuell vurdering Udir-5-2016, s.13](#)

5.4.2 Eksamen ([f§§ 3-25 til 37](#))

Eksamen er enten sentralt gitt eller lokalt gitt. Dette framkommer av læreplanen for det enkelte faget.

Utdanningsdirektoratet fastsetter for de sentralt gitte eksamener hvordan eksamen i det enkelte faget skal organiseres, hvordan eksamensoppgaven skal være, datoen for den enkelte eksamen og hvordan sensurordningen skal være. ([f§ 3-28.](#))

Fylkeskommunen har det overordnede ansvar for de lokalt gitte eksamener, jf [f§ 3-30](#). Rogaland fylkeskommune har utarbeidet fylkeskommunale [Retningslinjer eksamen for elever](#). Disse revideres årlig.

Noen viktige regler knyttet til forholdet mellom eksamenskarakter og standpunktkarakter:

- **Karakteren 1**
 - Karakteren (én) til eksamen gir ikke bestått, selv om eleven har 2 (to) eller bedre i standpunktkarakter.
 - Bestått eksamen gir bestått i faget selv om standpunktkarakteren er 1 (én).
 - Karakteren 1 (én) ved tverrfaglig eksamen:
Ved karakteren 1 (én) i standpunktkarakter i ett eller flere programfag som inngår i tverrfaglig eksamen, regnes ikke kurset som bestått selv om eleven består tverrfaglig eksamen. Eleven beholder eksamenskarakteren, men må ta særskilt eksamen i programfaget/fagene eleven har 1 (én) i, for å få bestått.

- **IV (ikke vurderingsgrunnlag) i avsluttende fag**
 - Dersom en elev ikke får standpunktkarakter i et avsluttende fag, blir en eventuell eksamen annullert, og eleven må ta privatisteksamen i faget.

- En elev som ikke får standpunktkarakter i ett eller flere programfag som inngår i tverrfaglig eksamen, må ta privatisteksamen i faget og tverrfaglig privatisteksamen.

Særskilt, ny og utsatt eksamen – jf. [f §§ 3-33 til 35](#)

5.4.3 Fag-/svenneprøve og kompetanseprøve ([f §§ 3-48 til 3- 68](#))

Lærlinger og lærekandidater skal ha en sluttvurdering der den oppnådde kompetansen skal vurderes. Fag-/svenneprøve og kompetanseprøve skal som hovedregel gjennomføres ved slutten av opplæringstiden og skal tas så tett opp til læretidens slutt som mulig, se [f §§ 3-48 til 49](#). Vitnemål og fag-/svennebrev kan ikke utstedes før alle fag er bestått, opplæringstiden er gjennomført og fag-/svenneprøven er bestått.

Før fag-/svenneprøve kan gjennomføres, skal lærlingen eller eleven som hovedregel ha bestått de fagene som er fastsatt i opplæringen på Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3. Lærlinger som har fulgt opplæringen, men som ikke har bestått inntil to fellesfag, kan likevel få gjennomføre fag-/svenneprøven. Disse lærlingene må bestå fagene innen to år etter at fag-/svenneprøven er avlagt for å kunne få vitnemål og fagbrev. Hvis lærlingen har IV (ikke vurdering) i ett eller flere fag, kan ikke oppmeldingen til fagprøve godkjennes, se [f § 3-51](#).

Hovedregelen er at man kan søke fritak for bestått karakter i inntil to fellesfag. Det er ikke mulig å søke fritak før fagprøven er gjennomført. Det kan søkes fritak hvis

- lærlingen har vært fritatt for vurdering med karakter i grunnskolen
- lærlingen har vært fritatt i faget eller fritatt vurdering i faget. I dag gjelder dette bare faget kroppsøving, se [f §§ 1-12](#) og [3-23](#) samt rundskriv [Udir-08-2012](#)
- lærlingen har spesifikke lærevansker i faget, se [f § 3-67](#)

Lærebedriften, opplæringskontoret eller skolen melder lærlingen/lærekandidaten til fag/svenneprøve eller kompetanseprøve. Oppmeldingen sendes til fylkeskommunen, som skal kontrollere og godkjenne oppmeldingen før prøveprotokollen sendes til prøvenemda. Prøven kan ikke startes før prøvenemda har fått oppmeldingen fra fylkeskommunen.

Fag-/svenneprøve skal startes av prøvenemnda, og minst én fra nemnda må være til stede når prøven startes. Ved prøvens avslutning skal begge medlemmene i prøvenemnda være til stede for å foreta vurderingen.

Fag- og svenneprøven skal prøve kandidatens fagkompetanse på grunnlag av læreplanen for opplæring i bedrift i lærefaget. Alle kompetansemålene i læreplanen

skal kunne prøves. Hvis prøven gjennomføres i bedriften der lærlingen har hatt opplæringen, skal prøven tilpasses virksomheten i bedriften.

I tillegg til oppgaven, skal prøvenemnda utarbeide et grunnlag for vurdering av prøven. Hovedpunktene i dette vurderingsgrunnlaget skal gjøres kjent for kandidaten.

Prøven skal inneholde fire deler og alle fire delene skal være med i sluttvurderingen.

Fagprøvens fire deler, se [f§ 3-57](#):

1. Planlegging av arbeidet og begrunnelse for valgte løsninger.
2. Gjennomføring av et faglig arbeid.
3. Vurdering av eget prøvearbeid.
4. Dokumentasjon av eget prøvearbeid.

Disse fire delene i fagprøven går ofte i hverandre. Det vil bl.a. være nødvendig å dokumentere underveis i arbeidet, og vurdering av eget arbeid foregår fortløpende selv om det også skal oppsummeres for prøvenemnda.

I tillegg til fag- og svennebrev skal de som har bestått fagopplæring ha et vitnemål. Ved ikke-bestått fagopplæring, skal det utstedes kompetansebevis, jf. [f § 3-68](#).

6. Standpunktkarakter i orden og i atferd ([f§ 3-19](#))

Rektor har ansvaret for at standpunktkarakter i orden og i atferd blir fastsatt etter drøfting i møte der lærerne til eleven er til stede.

Sluttvurdering, i form av standpunktkarakter, gis ved avslutningen av opplæringen i skole og inkluderer siste skoledag.

7. Elever med individuell opplæringsplan (IOP)

Vurdering med IOP

Dersom en elev med enkeltvedtak om spesialundervisning og individuell opplæringsplan (IOP) skal ha vurdering med karakter, er grunnlaget de samlede kompetansemålene i læreplanen for faget. jf. [§ 3-17](#)

For mer utdypende informasjon, jf. Rogaland fylkeskommunes [forvaltningsplan for spesialundervisning](#) og Utdanningsdirektoratets [nettsider om spesialundervisning](#).

8. Varsling ([f§ 3-7](#))

- Varsel gis ved fare for manglende vurderingsgrunnlag til halvårsvurdering og til standpunkt, og ved fare for nedsatt karakter i orden eller i atferd til halvårsvurdering og til standpunkt.
- Varsel skal være skriftlig.
- Både elev og foresatte skal varsles når eleven er under 18 år
- En elev som er varslet i 1. termin, må ha nytt varsel i 2. termin dersom det fortsatt er fare for manglende vurderingsgrunnlag i fag eller fare for nedsatt karakter i orden eller i atferd.
- Varsel skal gis uten ugrunnet opphold og så tidlig at eleven får mulighet til å forbedre seg.

Ved nedsettelse av karakter i orden eller i atferd på grunnlag av en særlig klanderverdig eller grov enkelthendelse, gjelder ikke krav om varsel. ([Udir-5-2016](#))

9. Bruk av elektronisk kommunikasjon ved varsling

I Rogaland fylkeskommune har fylkesadvokaten utarbeidet kvalitetssikrede samtykkeerklæringer som grunnlag for elektronisk kommunikasjon av varsel etter [F§ 3-7](#) . [Disse er tilgjengelige i QM+](#).

10. Fritak fra vurdering ([f §§ 3-20 til 3-24](#))

Her er en stikkordsmessig oversikt over innholdet i paragrafene som omhandler fritak for vurdering. Etter forskriften gis det bare fritak for vurdering med karakter.

[F§ 3-20](#): Elever i vgo med IOP kan **ikke** fritas for vurdering med karakter.

[F§ 3-21](#): Regler for fritak for vurdering med karakter for minoritetsspråklige elever som nylig har kommet til Norge.

[F§ 3-22](#): Regler for fritak for vurdering med karakter i skriftlig sidemål.

[F§ 3-23](#): Regler for fritak fra vurdering med karakter i faget kroppsøving.

[F§ 3-24](#): Elever som er fritatt fra vurdering med karakter i fag som avsluttes med eksamen, skal ikke delta i eksamen i faget.

Jf. også informasjon i rundskrivet [Udir-6-2012](#) *Godkjenning av tidligere bestått videregående opplæring i Norge og utlandet.*

11. **Klage på vurdering** ([Forskrift til opplæringslova kapittel 5](#))

Retten til å klage er knyttet til standpunkt karakterer, eksamener og eksamens karakterer, fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve, kompetanseprøve og realkompetansevurdering. RFK har utarbeidet et eget [styringsdokument](#) som beskriver det systemet som er utformet for å sikre en forutsigbar og ensartet håndtering av elevers klage på karakterer.